

TRANSITIE TUSSEN THUIS, BUURT, KINDEROPVANG EN KLEUTERSCHOOL

De **kwaliteit van de overgang** tussen thuis, buurt, kinderopvang en kleuterschool is **cruciaal** voor jonge kinderen. Deze overgang is te zien als een 'transitie', of een **proces van continuïteit en verandering**. Het is geen gebeurtenis van één dag, maar start ruim voor de gebeurtenis en duurt tot het moment waarop kinderen en gezinnen een **gevoel van betrokkenheid** hebben en in deze transitie erkend worden.

WAAROM INZETTEN OP TRANSITIE, EEN WARME OVERGANG TUSSEN THUIS, BUURT, KINDEROPVANG EN KLEUTERSCHOOL?

Transities vormen een **ingrijpend gebeuren voor elk kind**. De **sociale en culturele achtergrond** van de kinderen en de gezinnen hebben een invloed op de **aansluiting of matching** tussen kinderopvang of kleuterschool en de gezinnen. Als kinderen een moeilijke transitie ervaren, kan dit hun welbevinden en betrokkenheid verstoren en hun leerkansen verlagen.

Preventieve gezinsondersteuning, kinderopvang en kleuteronderwijs zijn in Vlaanderen georganiseerd binnen verschillende beleidsdomeinen met elk een eigen regelgeving en eigen beleid. Deze opdeling in verschillende beleidsdomeinen leidt vaak tot een **accentbreuk tussen zorg en leren**, wat extra risico's inhoudt voor kwetsbare kinderen omdat er een extra transitie op vroege leeftijd bijkomt (30-36 maanden).

Bijkomende risicofactoren die de transitie kunnen bemoeilijken, zijn: het gebrek aan **afstemming tussen de beleidsdomeinen in de verwachte vaardigheden bij kinderen** en het gebrek aan het **'eigenaarschap' over de transitie**, waarbij niemand zich verantwoordelijk voelt voor de aanpassingsproblemen bij het kind.

Daarom wil de Vlaamse overheid (welzijn en onderwijs, samen met integratie en inburgering) niet enkel inzetten op de kwaliteit van kinderopvang en onderwijs, maar ook op de kwaliteit van de transitie tussen thuis, buurt, kinderopvang en kleuterschool.

HOE ZORG DRAGEN VOOR TRANSITIE, EEN WARME OVERGANG TUSSEN THUIS, BUURT, KINDEROPVANG EN KLEUTERSCHOOL ?

Voor het realiseren van een warme overgang zetten we in op samenwerking tussen **ouders, voorzieningen en gemeenschap**. De wederkerigheid tussen het kind, het gezin en de voorziening staat centraal. Transities zullen succesvoller zijn wanneer zowel gezin als gemeenschap **'betrokken'** zijn op de overgang en voorzieningen klaar zijn om elk kind, in alle diversiteit, te ontvangen. Dat vraagt inspanningen in wisselwerking tussen 'schoolrijpe kinderen' EN 'kindrijpe scholen'.

Een kwaliteitsvolle transitie houdt rekening met de verschillende startposities van kinderen (en hun gezin). Transities voor alle kinderen **op een positieve manier ondersteunen en begeleiden**, betekent dat er vanuit een sterke samenwerking werk gemaakt wordt van **continuïteit op vier domeinen**.

1. **Structurele continuïteit:** een hechte samenwerking tussen de verschillende (basis)voorzieningen (preventieve gezinsondersteuning - kinderopvang – kleuterschool) met specifieke aandacht voor maatschappelijk kwetsbare groepen zoals lage SES, gezinnen in armoede, vluchtelingen, nieuwkomers, kinderen van inburgeraars, anderstalige kleuters, kinderen met specifieke zorgbehoefte, kinderen zonder papieren, en Roma....

2 **Pedagogische continuïteit:** afstemming tussen pedagogisch kaders met aandacht voor het thema transitie en waarbij zorg en leren even belangrijke elementen zijn van kwaliteit.

3 **Professionele continuïteit:** een gedeelde verantwoordelijkheid van alle relevante professionals in het ondersteunen van een warme overgang voor kinderen en hun ouders. Uitwisselen en afstemmen over sociaalpedagogische thema's zoals wennen, taalstimulering, zindelijkheidstraining,... dragen daartoe bij.

4 **Continuïteit met thuis, buurt en gemeenschap:** een wederkerige dialoog tussen professionals, ouders, buurt en gemeenschap bevorderen door de lokale samenwerkingsverbanden verder uit te bouwen en in te zetten op ouderbetrokkenheid en participatie.

WAT DOET DE VLAAMSE OVERHEID ?

Om de continuïteit op hogergenoemde domeinen te versterken wil de Vlaamse Overheid (welzijn, onderwijs en integratie en inburgering):

- inzetten op samenwerking over de beleidsdomeinen heen;
- de lokale overheden en actoren stimuleren om actief en bewust bezig te zijn met een warme transitie;
- geïntegreerde projecten kinderopvang en onderwijs ondersteunen;
- inspireren en goede praktijken zichtbaar maken;
- concrete instrumenten ontwikkelen die kunnen ingezet worden voor het realiseren van een warme overgang tussen thuis, kinderopvang en kleuterschool.

VOOR VRAGEN KAN JE TERECHT BIJ:

transitiekleuter@kindengezin.be

kleuterparticipatie@vlaanderen.be

<https://integratie-inburgering.be/contact>

WAT KAN JIJ DOEN ALS LOKALE ACTOR ?

Om samen werk te maken van een warme overgang tussen thuis, buurt, kinderopvang en kleuterschool, kan jij als lokale actor :

- Het thema transitie op de agenda plaatsen binnen jouw team en in overleg met andere partnerorganisaties door te wijzen op de noodzaak om met zijn allen werk te maken van een warme overgang tussen thuis, buurt, kinderopvang en kleuterschool.
- De lokale diversiteit van gezinnen en hun noden in beeld brengen.
- Organisaties¹ samen brengen in bestaande of nieuwe netwerken (o.a. LOP, LOK, Huizen van het Kind,...) om samen werk te maken van een warme transitie voor alle gezinnen bv. door:
 - Uit te zoeken hoe scholen en andere lokale dienstverleners en sociale organisaties (over beleidsdomeinen heen) verbonden kunnen worden om gezamenlijk een doordachte visie op te bouwen die ook een warme transitie naar het kleuteronderwijs omvat;
 - Te bevragen hoe scholen, kinderopvang en andere organisaties vanuit zinvolle lokale partnerschappen beter ondersteund kunnen worden in een wederkerige dialoog met ouders;
 - Uit te wisselen en af te stemmen over een gedeelde aanpak in de ondersteuning van ouders m.b.t relevante sociaalpedagogische thema's zoals o.a. wennen in de kinderopvang en de kleuterschool, taalstimulering en meertaligheid, ondersteunen van het zindelijkheidsproces,... ;
 - Activiteiten te organiseren voor kinderen en gezinnen in de voorbereiding en ondersteuning van deze transitie van thuis, kinderopvang naar kleuterschool.
- (Projectmatige) initiatieven tot samenwerking over beleidsdomeinen heen stimuleren en ondersteunen.
- Deelnemen aan structurele uitwisseling en afstemming over relevante of gerelateerde sociaalpedagogische thema's.
- Elkaar inspireren door goede praktijken zichtbaar te maken.

¹ We denken onder meer aan:

- Dienstverleners: regio- en CB-werking Kind en Gezin, Inloopteams, Inburgering en integratie, OCMW, bibliotheek, speltheek, spel – en ontmoetingsinitiatieven,...
- Kinderopvangvoorzieningen en kleuterscholen
- Sociale organisaties zoals samenlevingsopbouw, buurtwerk, verenigingen waar armen het woord nemen, zelforganisaties,...
- Samenwerkingsverbanden: netwerk Huis van het Kind
- Koepelorganisaties, pedagogische begeleidingsdiensten

REFLECTIE: HOE TRANSITIE SAMEN ONDERSTEUNEN IN ONZE LOKALE CONTEXT ?

Deze tekst nodigt je uit om lokaal tussen (welzijn)partners en onderwijsactoren te reflecteren over de transitie tussen thuis, buurt, kinderopvang en kleuterschool om zo tot (gedeelde) acties te komen die deze transitie ondersteunen. Met onderstaande vragen helpen we jou graag op weg.

HUIDIGE SITUATIE IN KAART BRENGEN

Erken je de noodzaak om het thema 'transitie' op de agenda te zetten ? Kan je dit concreet illustreren vanuit jouw lokale praktijk ?

Heb je zicht op hoe kinderen en ouders de transitie tussen thuis, buurt, kinderopvang en kleuterschool in jouw buurt, gemeente, stad,... ervaren?

- Welke partners en scholen kunnen betrokken worden om daar meer zicht op te hebben?
 - Wie is daar vandaag mee bezig?
 - Hoe is men daar vandaag mee bezig?
 - Wat zijn de sterktes, de knelpunten...?

Wordt er vandaag al samengewerkt om een warme overgang voor elk kind en zijn ouders te bevorderen? Welke (gedifferentieerde) strategieën worden ingezet en welke rol heeft eenieder daarin?

- Wat loopt goed en wil je nog meer doen?
- Wat loopt minder goed en wil je niet meer/anders doen?

TRANSITIE ONDERSTEUNEN – EEN AANPAK VOOR DE TOEKOMST

Hoe kan transitie, een warme overgang voor alle kinderen er in jullie gemeente uitzien?

Welke partners zijn betrokken of kunnen betrokken worden om samen concrete acties te ondernemen

- m.b.t. aandacht besteden aan deze transitie doorheen de reguliere werking
- m.b.t. informeren en sensibiliseren van organisaties/scholen/kinderopvang
- m.b.t. proactief informeren en sensibiliseren van ouders
- m.b.t. wegwerken van drempels voor ouders / binnen en tussen organisaties
- m.b.t. extra inspanningen t.a.v. maatschappelijk kwetsbare kinderen en hun ouders

Hoe kunnen ouders en kinderen betrokken worden om een warme transitie van thuis/kinderopvang naar school te realiseren ?

Welke ondersteuning is er nodig voor scholen, kinderopvang en andere organisaties nodig hebben om deze transitie te bevorderen ? Hoe kan je die vormgeven ?